

REFERAT

MØTE: Folkemøte om verdiskaping i tilknytning til verneområder

Tid: 23.10.2013
Sted: Sørvågen kino
Møteleder: Lillian Rasmussen
Referent: Ingvild Gabrielsen/Ragnhild Redse Mjaaseth
Tilstede: Ca. 40 fremmøtte

SAKSLISTE

Sak nr	Tema	Ansvar
1	Norges grønne gull – å skape verdier av nasjonalparker	Gunn-Elin Fedreheim
2	Verdiskaping knyttet til verneområdene på Vega	Andre Møller
3	Fremdriftsplan	Ragnhild Redse Mjaaseth

Lillian Rasmussen åpnet møtet og ønsket velkommen.

Gunn-Elin Fedreheim holdt foredrag om verdiskaping rundt nasjonalparker med et bredt perspektiv på økonomiske, sosiale, kulturelle og miljømessige faktorer.

Det kom spørsmål om det var noen tall på økonomisk vekst i forbindelse med verneområdene. Gunn-Elin svarte at det var vanskelig å trekke tall ut fra spørreundersøkelsen.

Andre Møller holdt foredrag om verdiskaping i tilknytning til verneområdene og status som verdensarvområde på Vega.

Spørsmål og kommentarer som kom opp etter foredragene er listet opp under i kronologisk rekkefølge. Svar og tilbakemeldinger som ble gitt på møtet er gjengitt i referatet. Det som er skrevet i *kursiv* og merket «*Fylkesmannens kommentar*» er svar på noen spørsmål og kommentarer som ikke ble besvart på møtet. Ikke alle innspill og spørsmål er kommentert eller besvart i referatet.

1. Var folk skeptiske til verdensarv på Vega når utredningsarbeidet startet?

Andre Møller: Folk var skeptiske i forhold til mer vern. Store fuglevær/fiskevær var verna fra før og folk hadde fått tilskudd for å flytte derfra. Kommunestyret prøvde å snu dette til noe positivt. Områdene var allerede verna og det var ikke lov til å sette opp nye bygninger. Kommunen fikk nylig til en endring i verneforskriften slik at det ble lov til å sette opp bygninger i forbindelse med næringsvirksomhet; egg- og dunvær og fiskere. Men ikke

fritidsboliger. Kommunestyret ønsker ikke bosetning ut i øyene, for da må det tilrettelegges for kloakk, strøm osv.

2. Her i Lofoten er det stor skepsis til verdensarv, bl.a. fordi det kan hindre oljeutvinning. Folk er redde for sementering av Lofoten.

Andre Møller: På slutten av 80-tallet sank folketallet med 5-10 % i året på Vega. Ungdom reiste ut for å ta utdanning, og kom ikke tilbake. Fiskere sluttet. Verdensarv har stoppet den negative utviklingen. Folk identifiserer seg sterkt i forhold til plassen de kommer fra. Vi har fått en stilling som nasjonalparkforvalter og topp utdanna ungdom kommer tilbake. Vi har fått mulighet til å skape nye arbeidsplasser.

3. Var det ikke motstand mot verdensarvstatus?

Andre Møller: Det var motstand, men det var ikke verneområdene som stoppet hyttebygging som folk var interessert i, det var kommuneplanen. Kommunen ønsket ikke å ha fritidsboliger og næringsutvikling ute på øyene da dette ville ødelegge området.

4. Hvordan har de ulike næringene; fiskeri, bønder, reiseliv begynt med ny virksomhet?

Andre Møller: Det er lokale eiere på de fleste nye virksomheter; både fiskere, lærere og bønder m.m. Det har vært en lokal dugnad for å bygge opp hotellet. Hotellet har også skapt en merverdi for de som bor der, de har f eks et sted å gå på lørdagskvelden. Vi ønsker ikke store investorer på Vega, f eks Thon Hotell.

Roar Høgsæt: Det er gjort mye spennende arbeid på Vega. Verdensarv gir muligheter, men også nasjonalpark kan gjøre noe av det samme dersom kommunene tar styringa og lager lokale nettverk for å få i gang aktivitet.

5. Er det søringer eller vegaværingar som har fått jobb i tilknytning til verdensarvområdet?

Andre Møller: Vegaværingar.

6. Er det klokt at hele Lofoten skal bli verdensarvområde, eller bare Flakstad og Moskenes kommuner?

Andre Møller: Det kommer an på bakgrunnen for verdensarvarbeidet i Lofoten. For fiskeri kan man tenke seg tiltaksplan og særordninger jf. tiltak for ærfugldrifft på Vega.

7. Moskenes kommune er pressa, hvordan kan man få frigjort ressurser til å søke på prosjekter/lage planer? Hvordan kan man få folk til å ta initiativ til å skape noe?

Andre Møller: Vega hadde i utgangspunktet dårligere økonomi enn Moskenes, store lån. Nasjonalparkstyret søkte om midler til å rullere planverket, og fikk penger fra Miljødirektoratet.

Roar Høgsæt: Fylkesmannen og Nordland fylkeskommune har gitt penger til planlegging slik at Vega kommune i dag er selvgående.

8. Tilgrensende områder bør også være med i planleggingen. Innfallsportene til verneområdet er viktig. Hvis kommunen blir pålagt en masse planer vil det bli vanskelig.

Andre Møller: På Vega har vi tenkt at næringsutvikling skal skje i buffersonen; rorbuer osv. Nordland fylkeskommune ledet et stedsutviklingsprosjekt på Nes, som er innfallsporten til verdensarvområdet. Kommunens miljøvernssjef jobber med planer.

9. Hvorfor gikk dere inn for verdensarvstatus? Økonomiske grunner?

Andre Møller: Det åpnet seg flere muligheter, men også forpliktelser. Flere støtteordninger å søke penger fra. Statusen henger høyere enn verneområdene alene.

Lillian Rasmussen: Vi har fått penger fra Fylkesmannen til å gjennomføre prosess med nasjonalparkutredning. Vi har nylig utlyst prosjektstilling for å ivareta oppfølgingen av prosessen lokalt.

10. Har dere sett utvikling i kommunen annet enn oppussing av hus? Andre næringer? Utvida sesong?

Andre Møller: Den største spin-off effekten er at folk ser at det er en fremtid på plassen. Vi har fått utvidet sesong, lokal optimisme, generasjonsskifte i landbruket, bønder gjør investeringer, kommunen investerer. Det er en positiv smitteeffekt i lokalsamfunnet – optimisme.

11. Vil en nasjonalpark styrke arbeidet videre med verdensarv?

Andre Møller: Vanskelig å si, men jeg tror det. Verdensarv er ikke vern, men en status.

Fylkesmannens kommentar: *En nasjonalpark vil styrke søknad om verdensarv. Noe av svakheten med søknaden til Lofoten om å bli verdensarvområde er at så liten del av området er verna.*

12. Er hotellet på Vega helårsåpent?

Andre Møller: Det er stengt 1 mnd i året, men ellers åpent.

13. Vi er redde for å stenge muligheter for framtida. Kommuneplanen setter begrensninger på områder, men denne rulleres og kan endres. En nasjonalpark er en varig endring, og vi er redde for å gi fra oss råderetten. Avfallshåndtering er et kjempeproblem i dag, og vi har ikke toalett til turistene. Med økende turisme er vi redde for enda mer forsøpling. Hvordan vil dette bli med økende turisme?

Lillian Rasmussen: Kommunestyret er pålagt å ha arealplan. Arbeidet med arealplanen har pågått over flere år, og er vedtatt av et enstemmig kommunestyre.

14. Aktivt næringsliv er ikke invitert til et eneste møte angående arealplanen.

Lillian Rasmussen: Planen har vært på høring.

15. Det er ikke lett å se hva framtida vil bringe. Hva om vi endrer mening etter å ha verna området? Da er det ingen vei tilbake.

Fylkesmannens kommentar: Vern gir rammer for aktivitet, både muligheter og begrensninger på lik linje med andre rammer for utvikling. Disse rammene kan utnyttes av lokalsamfunnet for framtida.

16. På Vega sender beitebrukere dyra sine på beite i verneområder. Får man tilskudd til dette? Har dette ført til ei positiv utvikling av landbruket?

Andre Møller: Vi har beiting i alle verneområdene. Det er laget tiltaksplaner, og vi måtte stimulere med tilskuddsordninger for å få beitedyr ut i øyene. Dette tilskuddet dekker opp for ekstrakostnader knytta til transport og tilsyn. Det er store beiteområder på hovedøya så uten disse ordningene ville det vært langt mindre beite i øyene.

Roar Høgsæt: Kartlegginger som er gjort i Lofotodden viser at beite er positivt for naturverdiene. Dette åpner muligheter for ekstra tilskudd til beite.

17. Hva oppnår vi med en nasjonalpark? Er det kun økonomiske fordeler?

Lillian Rasmussen: Vi har et unikt område i Lofoten som vi ønsker å ta vare på. Vi vil vise fremtidige generasjoner at her kan vi bo. Vi har et stort problem med slitasje på naturen, og trenger hjelp økonomisk for å bøte på dette. Det lokale næringslivet får mer støtte ved at det blir mer begrensa for utenlandske aktører. Dette vil føre til mer verdiskaping lokalt. Vi ønsker å bruke området som nå.

18. Vil en nasjonalpark være en forutsetning for å utnytte potensialet i et eventuelt verdensarvområdet?

Andre Møller: Lokale prosjekt er viktige å få fram uansett. Jo flere lokale prosjekt man klarer å få fram, jo mer verdiskaping.

19. Har du forståelse for at noen er i mot nasjonalpark?

Lillian Rasmussen: Det er delte meninger lokalt om nasjonalpark, noen er for og noen er mot.

20. Dersom verneforskriften åpner for å bygge hytter, kan arealplanen være strengere enn verneforskriften. Kan verneforskriften overprøve kommuneplanen?

Roar Høgsæt: Kulturminneloven og arealplan er også gjeldende selv om det kommer en verneforskrift. Et tiltak skal behandles etter alle lovverkene, det er umulig å forutse utfallet nå.

21. Har inntrykk av at det er negativ holdning til nasjonalpark i befolkninga, hva med folkeavstemning? Det er positivt om de slitte områdene ved innfallsportene kan skjøttes om det opprettes en nasjonalpark.

Lillian Rasmussen: Kommunestyret må avgjøre om det blir folkeavstemning, men folket har valgt oss på bakgrunn av partiprogrammet, og da må de stå til ansvar for det.

22. Det er fabelaktig å høre om de positive ringvirkningene av verdensarvområdet.

23. Var samholdet på Vega så sterkt til å begynne med?

Andre Møller: Det har alltid vært en stor dugnadsånd av lag og foreninger på Vega. Vi har hatt masse møter og gode diskusjoner, men samarbeidet er nytt. Det er viktig å satse på barn og ungdom som skal bygge samfunnet i framtida.

24. De som er imot nasjonalpark kommer ikke konkret med hva de er redd for? Er det konkrete næringsinteresser eller private interesser? Nasjonalpark vil gi mulighet til «tiltaks pakker», og mulighet til å koble næring opp mot reiseliv, f eks sjarker med turister. Dette har vi ikke fått til i Lofoten. I Flakstad og Moskenes ser vi at folketallet er på vei nedover, vi har stor gjeld osv. Hva har verdensarv betydd for tilbakeflyttingslysten på Vega?

Andre Møller: Vi får folk til å flytte til Vega, men det er utfordrende å gi dem attraktive tomter. 95 % av området som er regulert til boligbebyggelse er privat eid.

25. Hvis vi ser litt frem i tid, er kommunen villig til å båndlegge 60 % av kommunens areal og utelukke oljeutvinning, vindkraftutbygging m.m. i disse områdene?

Lillian Rasmussen: Havområder er ikke med i utredningsområdet for vern.

Fylkesmannens kommentar: Det er 65 km² av Moskenes kommunes landareal på 110 km² som foreløpig er med i utredningsområdet for vern. Noen havområder er med for å få med de små øyene på yttersida, så ca 15 km² er havoverflate.

Roar Høgsæt: Det kan være mulig med ilandføring av strøm fra vindmøller, men dette må tas inn i verneforskriften. Det kan legges inn korridorer i verneområdet til å legge kabel til ilandføring av strøm fra vindmøllepark til havs. Inngrep som masting vil kreve direkte unntak fra verneforskriften.

26. Utredning over mulige områder for vindmøller til havs omfatter ikke Moskenes kommune.

27. Blir det mer attraktivt å bo her i Moskenes, slik at det kommer flere folk for å jobbe på det lokale fiskebruket? Det er en utfordring å få tak i folk til å jobbe i fiskeri- og reiselivsnæring.

Lillian Rasmussen: Det er en utfordring å få ungdom inn i tradisjonelle næringer som f eks fiskeri. Vi må prøve å skape samhold og tilhørighet her vi bor.

28. Næringene bør komme på skolen å ta kontakt med ungdommene for å rekruttere.

29. Det skal arrangeres en ungdomskonferanse som skal knytte ungdom og næring i Moskenes sammen.

30. Hva er opplevelsen av verdien av verdensarvstatus i dag? Er det noen som angrer? Gjorde dere det rette valget?

Andre Møller: Ja, vi gjorde det rette valget.

31. Det er altfor mange grønne arealer i arealplanen som stopper næringsutvikling. Dess færre vi blir, dess mer grønne områder i arealplanen. Vi er redde for at vi ikke får lov til å røre naturen til slutt.

Lillian Rasmussen: Det grønne er LNF områder jfr kravene i plan og bygningsloven. LNF er områder for landbruk natur og friluftsliv. Disse planene skal revideres jevnlig.

32. Det er kreative folk vi trenger, for å kunne utnytte og bruke området best mulig. Kanskje vi bør invitere til folkemøte med idemyldring for å finne ut hva vi kan gjøre? Vi må dra i fellesskap.

33. Hva får vi om vi oppretter en nasjonalpark som vi ikke har i dag?

Andre Møller: Det åpner seg mange muligheter med en nasjonalpark, men det skjer ingenting om ikke lokalbefolkninga/næringslivet ser mulighetene for å skape prosjekter lokalt. Det kommer ingen reisende med en prosjektkoffert.

34. En dame fra Lovund fortalte at folk ute i øyene får til det utrolige. En gruppe unge menn og kvinner bosatte seg. Det er fantastisk hva som er skjedd. Det er eksport av laks fra Lovund. Det er gründere som har gjort det samme som enkelte kreative folk har gjort her.

35. Hvorfor søker vi ikke om midler uten nasjonalpark?

Lillian Rasmussen: Det er litt vanskelig å gjøre dette uten mer ressurser i kommunen, vi mangler kapasitet. En nasjonalpark vil gi oss en nasjonalparkforvalter som skal jobbe med å ta vare på nasjonalparken og søke om midler.

36. Vi har angst for at en nasjonalpark og verdensarv skal være en tyv etter mørkets frembrudd. Mine fotefar her på jorden er ikke alltid av en slik art at jeg er stolt av det. Formålet med en nasjonalpark er ikke å stjele området fra en grunneier, men å gi det til fremtiden.

Lillian Rasmussen: Kommuneplanens arealdel rulleres ca 4. hvert år. Vi ønsker ikke å ta noe fra noen. Området gror igjen og er sterkt preget av slitasje. En nasjonalpark kan gi oss noen økonomiske fortrinn og mulighet til å ta vare på området, og kanskje styre ferdselen mer. Det er ikke mye muligheter til næringsutvikling i disse områdene. Det er viktig at kommunen tar grep om utviklinga. Vi er bekymret for at ungdommen ikke ser muligheten. Vi har ikke de samme mulighetene uten nasjonalpark.

37. I Kristiansand er det et freda område med mange kulturminner. Etter at staten har tatt over har området grodd igjen, det er høymole langs veikanten. Staten tar over og lokalbefolkningen får ikke røre noen ting, og ingen skjøtter området. Det er viktig at vi tenker på hva som kan bidra positivt til lokalsamfunnet. De positive sidene ved å opprette en nasjonalpark må fram i dagen. Hva er kriteriene for vern? Er det vi som bor her som skal ha gleden av området som førsteprioritet?

Roar Høgsæt: Vi har hatt mange vanskjøtta verneområder fordi vi hadde nasjonalt politisk fokus på å få verna viktig natur, nå er fokus endret ved at storting/regjering prioriterer midler til å ta vare på områder som er vernet. Situasjonen er i ferd med å snu slik at vi har økt fokus

på informasjon og skjøtsel, men fortsatt henger vi litt etter. Nærhet til verneområdet, lokal forvaltning, har gjort dette bedre.

Lillian Rasmussen: Det er viktig med en saklig debatt, og at det ikke blir spredd myter og usannheter om nasjonalpark. Om vi skal ha nasjonalpark eller ikke er et verdivalg om hva som skal gjøres fremover.

38. Synes ordføreren på Vega det er mer oversikt og struktur over det som man gledes over etter verdensarvstatus?

Andre Møller: Noe av det som oppfattes som positivt for mange er at vi har fått vekk sitkagrana fra verneområdene i verdensarvområdet. Her har grunneiere fått tilskudd for å fjerne grana. Det er også lavere terskel for å ta kontakt med lokal forvalter enn å ta kontakt med Fylkesmannen.

39. Er det mye konflikter med grunneiere i forbindelse med gjennomføring av tiltak?

Andre Møller: Nei, de som vil ha virke fra skogen får det. Beite har vært uproblematisk.

40. Hva er forskjell på forskjellige typer vern; verna vassdrag, nasjonalpark osv?

Fylkesmannens kommentar: Et verna vassdrag er stort sett verna mot kraftutbygging. Mini- og mikrokraftverk med inntil 1 MW installert effekt, som ikke kommer i konflikt med verneverdiene, kan få konsesjon. En nasjonalpark er i utgangspunktet verna mot alle typer inngrep; vei, bygging, gruvedrift m.m.

41. Vil man finne innspillene igjen i prosessen?

Roar Høgsæt: Ja, det blir sendt ut en oppsummering av innspill med kommentarer.

42. Er grensegangen ferdig?

Lillian Rasmussen: Nei, det skal gjøres noen justeringer etter innkomne innspill og når resultater fra kartleggingen er klar.

Fylkesmannens kommentar: Det vil bli gjort noen grensejusteringer på neste møte i styringsgruppa i januar. Nytt kart blir lagt ut på nettsida vår etter dette møtet i januar.

43. Kan et kart sendes med referatet fra møtet?

Ja.

Ragnhild Redse Mjaaseth la fram framdriftsplanen for verneplan for Lofotodden så langt som det er planlagt:

Aktivitet	Tidspunkt
Frist for levering av rapport fra kartlegginger	Oktober-november 2013

Utarbeidelse av verneplan og forvaltningsplan	August 2013-april 2014
Folkemøte, Flakstad	Januar 2014
Møte styringsgruppa, Flakstad	Januar 2014
Møte med referansegruppa	Januar 2014
Møte styringsgruppa – før faglig gjennomgang Miljødirektoratet	April 2014
Møte i referansegruppe – før faglig gjennomgang Miljødirektoratet	April 2014
Faglig gjennomgang av verneplan hos Miljødirektoratet	April 2014
Lokal og sentral høring av verneplanen	Etter faglig godkjenning hos Miljødirektoratet
Folkemøte, åpent kontor, befaring og møter i forbindelse med høring av verneplanen	?
Møte i styringsgruppa (og referansegruppa) før planen sendes til Miljødirektoratet og Miljøverndepartementet før endelig behandling	?
Behandling i Miljødirektoratet/Miljøverndepartementet	?
Vedtak ved kongelig resolusjon i statsråd	?